

ცოდვა, დანაშაული და დანაშაულობა

ოცდამეერთე საუკუნეში, კვლავაც ამოუხსნელია დანაშაულისა და დანაშაულობის ფენომენი. დანაშაულ(ობ)ის პრობლემატიკაზე, კრიმინოლოგიაში მრავალი ბიოლოგიური, ფსიქოლოგიური და სოციოლოგიური თეორია არსებობს. თანამედროვე კრიმინოლოგიამ, თეორიებისა და კონცეფციების ინტეგრირებულ მეთოდსაც მიმართა. თუმცა, ამ მიდგომამ დადებითი შედეგი მაინც ვერ გამოიღო, რადგან კრიმინოგენური სიტუაცია მსოფლიოში სულ უფრო საშიშ ხასიათს ღებულობს; ჩნდება დანაშაულის გამოვლინების ახალი ფორმები და იზრდება დანაშაულობის გავრცელების მასშტაბები. აღნიშნულ ფონზე, მნიშვნელობას იძენს ჰამარტიოლოგია (Hamartiology), ქრისტიანული მოძღვრება ცოდვის შესახებ, რადგან მიჩნეულია, რომ ცოდვა წარმოადგენს ზოგადად ყველა ნეგატიური მოვლენის სათავეს, და მათ შორის, დანაშაულ(ობ)ის.

აღნიშნული სტატია იკვლევს დანაშაულის საკანონმდებლო და დანაშაულობის კრიმინოლოგიურ ცნებებში ტრანსცედენტულ და ცოდვის ნიშან-თვისებებს. ირკვევა, რომ ორივე კატეგორია, კონცეპტუალურად ცოდვის გამოვლინების ფორმებია, რაც მეცნიერული თვალსაზრისით, შესაძლებლობას იძლევა, დანაშაულისა და დანაშაულობის კონცეფციები, სრულიად „ახლებურად“ იქნას გააზრებული.

საკვანძო სიტყვები: ცოდვა, დანაშაული, დანაშაულობა, ნორმა, სამართალი.

1. შესავალი

მეცნიერებაში დღესაც არ არსებობს კონსესუსი დანაშაულისა და დანაშაულობის რაობაზე. ასეთი მდგომარეობა ზოგადად შეიძლება აიხსნას ქვეყნებში არსებულ კულტურათა სიმრავლით, ასევე ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი გეოგრაფიული, სოციალური თუ ფსიქოლოგიური და ა.შ. თავისებურებებით. თუმცა, დანაშაულს და დანაშაულობას ყველგან და ყოველთვის ახასიათებს საერთო კანონზომიერებები.

კრიმინოლოგიური თეორიები და კონცეფციებიც ბოლომდე ვერ წვდებიან დანაშაულისა და დანაშაულობის არსში. შეიძლება ითქვას, რომ მეცნიერება მოექცა ჩაკეტილ წრეში და იმყოფება გამოწვევის წინაშე. ამას ადასტურებს 21-ე საუკუნეში, კაცობრიობის ისტორიაში ტექნოკრატიულად ყველაზე განვითარებულ ეპოქაში, დანაშაულობის არა მხოლოდ რაოდენობრივი ზრდა, არამედ თვისებრივად ახალ ფორმებში გამოვლენის ტენდენციები, რაც სულ უფრო და უფრო სერიოზულ საფრთხეს უქმნის კაცობრიობას.

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი.

იმისათვის, რომ კრიმინოლოგია გაუმკლავდეს ამ გამოწვევას, აუცილებლად მიგვაჩნია, დანაშაულ(ობ)ის ირგვლივ კვლევა-ძიება წარიმართოს ახლებური მიდგომით. ბუნებრივია, ამ ფონზე აქტუალობას იძენს ტრანსცედენტული, კერძოდ კი, მართლმადიდებლურ ქრისტიანული ცოდნის გამოყენება. საქმე ისაა, რომ ცოდვა არა მხოლოდ საღვთო სჯულის დარღვევაა, იგი ასევე ითვლება ყოველგვარი ბოროტების წყაროდ. აღნიშნული სტატია, სწორედ ამ მიმართულებით გადამდგმული კიდევ ერთი მოკრძალებული ნაბიჯია, რომელიც დაგვანახებს დანაშაულისა და დანაშაულობის ტრანსცედენტული არსის კონტურებს.

2. ცოდვა და დანაშაული

2.1. ცოდვისა და დანაშაულის კონცეპტუალური და ლინგვისტური ასპექტები

ცოდვის შესახებ არსებობს მრავალი განმარტება. მაგალითად, ცოდვა არის: 1. მიზანს აცდენა; 2. უსამართლობა; 4. გულისთქმა; 5. ბოროტება.¹ ცოდვა განიმარტება ასევე, როგორც ღვთის ნების, მისი მცნებებისა და ადამიანის სინდისში ჩაწერილი ზნეობრივი კანონების დარღვევა, რასაც ასევე ბოროტებასაც უწოდებენ.² ბუნებრივია, სხვა მრავალი განმარტების მოხმობაც შეიძლება, თუმცა, როგორც ვ. პანენბერგი შენიშნავს, „ცოდვაზე საუბარი მხოლოდ მაშინ შეიძლება იყოს აზრიანი, თუკი საქმე ეხება ქცევას, რომელიც დანაშაულს მიეკუთვნება“.³

ამდენად, საინტერესოა, თავისი არსით რამდენად იდენტური კონცეპტებია ცოდვა და დანაშაული და რამდენად მართებულია სიტყვა „ცოდვის“ მაგივრად „დანაშაულის“ გამოყენება, და პირიქით. აღნიშნული საკითხის გაანალიზება ასევე შესაძლებლობას მოგვცემს: ა) დავადგინოთ, არის თუ არა „დანაშაული“ ტრანსცედენტული, თუ წმინდა ნორმატიული კონცეპტი, და ბ) უკეთ გავერკვევით ტერმინ „დანაშაულის“ ეტიმოლოგიაში.

ტერმინი „დანაშაული“ და მისგან ნაწარმოები სიტყვები უხვად გვხვდება ბიბლიის, როგორც ქართულ, ასევე ინგლისურ თარგმანებში. მაგალითად, თანამედროვე ბიბლიის ქართულ თარგმანებში, აღნიშნული ტერმინები წარმოდგენილია შემდეგნაირად: 2015 წლის ახალ გადამუშავებულ ვერსიაში ისინი გვხვდება 280 ჯერ; 2013 წლის (საქართველოს საპატრიარქოს მიერ 2009 წელს გამოცემული „ბიბლიის“ ტექსტის მიხედვით) მომზადებულ ვერსიაში აღნიშნული ტერმინები გვხვდება 212 ჯერ, 2013 წლის, საქართველოს ბიბლიური საზოგადოების გამოცემაში 222 ჯერ, ხოლო 2001 წლის საქართველოს ბიბლიური საზოგადოების გამოცემულ, სტოკჰოლმის ვერსიაში 236 ჯერ.⁴ ლათინურიდან ინგლისურად თარგმნილ Douay-Rheims-ის ბიბლიის ვერსიაში⁵ კი, სიტყვა „crime“ (დანაშაული) და მისგან ნაწარმოები სიტყვები, გვხვდება 41-ჯერ, ძველ აღქმაში 36-ჯერ, ხოლო ახალ აღქმაში 5-ჯერ.

¹ დაწვრილებითი ინფორმაციისთვის იხ. ჩანი ს., ადამიანი და ცოდვა, მე-2 გამოც., თბ., 2006, 104-106.

² პომაზანსკი დ., (პროტოპრისვეტერი), დოგმატური ღვთისმეტყველება, მე-3 გამოც., თბ., 2012, 97.

³ პანენბერგი ვ., ცოდვა და პირველცოდვა, რეხილაძე ვ. (მთარგმნ.), თბ., 2014, 72.

⁴ ბიბლიის აღნიშნული ტექტები ელექტრონულად ატვირთულია მითითებულ ვებ-გვერდზე და დათვლილი ტერმინების რაოდენობის გადამოწმება შესაძლებელია ვებგვერდის საძიებო გრაფაში, სიტყვა დანაშაულისძიებით <<http://holybible.ge/georgian>> [19.03. 2022].

⁵ The Holy Bible <<http://triggs.djvu.org/djvu-editions.com/BIBLES/DRV/Download.pdf>> [19.03. 2022].

კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, საკმარისია გავაანალიზოთ ბიბლიის ქართული თარგმანის ერთ-ერთი ვერსიაც კი. თანამედროვე ქართულ ენაზე თარგმნილ ბიბლიის ტექსტში, სიტყვა „დანაშაული“ გვხვდება 212 ჯერ, ძველ აღქმაში კი 207 ჯერ⁶, ხოლო ახალ აღქმაში 5-ჯერ. აღნიშნულ მუხლებში, სიტყვები „ცოდვა“ და „დანაშაული“ ერთი და იმავე მუხლში გვხვდება 28-ჯერ.⁷ ახლა კი კონკრეტულად განვიხილოთ რამდენიმე მუხლი:

„ასე უთხარით იოსებს: გვედრები, შეუდრე ცოდვა და დანაშაული ძმებს, თუმცა ბოროტად მოგექცნენ.“ (დაბ. 50, 17).

მოცემულ მუხლში, „ცოდვა“ და „დანაშაული“ შეეხება ერთ კონკრეტულ ფაქტს, კერძოდ, ძმების მიერ საკუთარი ძმის, - იოსების, - გაყიდვას. ამგვარად, „ცოდვა“ და „დანაშაული“ თავისი არსით ტოლმნიშვნელოვანი ცნებები და ლინგვისტური ერთეულებია, რადგან გამოიყენება ერთი და იმავე ფაქტის გამოსახატად.

უფრო მეტიც, ზოგიერთ მუხლში, უფლის წინაშე ჩადენილი ღვთის მცნების დარღვევის გამოსახატად გამოიყენება არა სიტყვა „ცოდვა“, არამედ მხოლოდ „დანაშაული“. მაგალითად, „ლევიანში“ ვკითხულობთ:

„ეს არის დანაშაულის გამოსასყიდი, რა დანაშაულიც უფლის წინაშე ჩადინა“ (ლევ. 5, 19); „გამოითხოვს მისთვის შენდობას მღვდელი უფლისაგან და მიეტევება მას ყოველი დანაშაული, რაც კი ჩადენილი აქვს“ (ლევ. 6, 17).

თუკი აღ. ლოპუხინის ბიბლიის კომენტარებში წერია, რომ „დანაშაულის გამოსასყიდი მსხვერპლი მეტად ახლოსაა ცოდვის გამოსასყიდ მსხვერპლთან“, ⁸ განა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ცოდვასა და დანაშაულს შორის მაინც არსებობს განსხვავება? ირკვევა, რომ ლევიანის მე-14 თავის მე-13 მუხლში, სადაც ხსენებულ ცოდვისა და დანაშაულის გამოსასყიდზეა საუბარი, ლოპუხინი მათ ერთმანეთისაგან არ განასხვავებს. აღნიშნული მიდგომა მართებულია, რადგან როგორც ბიბლიიდანვე ირკვევა „ერთი წესი აქვს ცოდვის გამოსასყიდს და დანაშაულის გამოსასყიდს“ (ლევ. 7, 7).

გარდა ამისა, საყურადღებოა, რომ ქართული სამართლის ძეგლებში „ცოდვა“ დანაშაულის აღმნიშვნელი ტერმინია. მაგალითად:

⁶ იხ.: დაბ. 44, 10; 50, 17 (2-ჯერ); გამ. 22, 8; 23, 7; 34, 7, 9 (4-ჯერ); ლევ. 4, 3; 5, 7, 15, 17, 19; 6, 6-7, 17; 7, 1-2, 5, 7, 37; 14, 12-14, 17, 21, 24, 25, 28; 17, 16; 19, 20-22 (27-ჯერ); რიცხ. 5, 6-8, 31; 6, 12; 14, 18-19, 34; 18, 1, 9 (13-ჯერ); რჯლ. 19, 15; 22, 26; 24, 16; 25, 2 (4-ჯერ); იესო 22, 17, 20; 24, 19 (3-ჯერ); 1 მეფ. 6, 3, 4, 8, 17; 25, 24, 28 (9-ჯერ); 2 მეფ. 4, 11; 14, 9; 19, 20 (3-ჯერ); 3 მეფ. 8, 47, 50 (1-ჯერ); 4 მეფ. 12, 17; 14, 6 (2-ჯერ); 2 ნემტ. 24, 18; 25, 4; 28, 10, 13; 33, 23 (7-ჯერ); 1 ეზრ. 9, 2, 4, 6, 7, 13; 10, 6, 10 (7-ჯერ); ივდ. 5, 21 (1-ჯერ); იობ. 4, 7; 7, 21; 8, 4; 10, 2, 6, 14; 13, 23; 14, 17; 20, 27; 27, 17; 31, 11, 28, 33; 34, 6, 37; 35, 6 (16-ჯერ); ფს. 9, 29; 14, 5; 31, 1, 5; 35, 3; 50, 3, 5; 58, 4, 5; 63, 5; 64, 4; 67, 22; 68, 6; 84, 3; 88, 33; 89, 8; 100, 3; 102, 12 (18-ჯერ); იგავ. 1, 11; 14, 9; 17, 9; 29, 16, 22; 30, 10 (6-ჯერ); სიბრძ. 2, 12 (1-ჯერ); ზირ. 10, 7 (1-ჯერ); ეს. 5, 18; 13, 11; 22, 14; 27, 9; 30, 13; 33, 24; 40, 2; 43, 24; 44, 22; 50, 1; 58, 1; 59, 12 (13-ჯერ); იერ. 2, 3, 13, 19, 34; 3, 13, 22; 14, 20; 16, 10, 17, 18; 18, 23; 25, 12; 30, 14, 15; 31, 29, 33; 32, 18; 33, 8; 36, 3, 31 (21-ჯერ); გოდ. 4, 22 (1-ჯერ); ეზეკ. 7, 23; 14, 10; 16, 49; 18, 17-20; 21, 28, 29, 30, 34; 22, 4; 24, 23; 28, 18; 29, 16; 33, 10; 36, 31, 33; 37, 23; 39, 23, 26; 40, 39; 42, 13; 44, 10, 29; 46, 20 (29-ჯერ); დან. 1, 10; 6, 5 (2-ჯერ); ოს. 5, 15; 12, 9; 13, 1 (3-ჯერ); ამოს. 1, 3, 6, 9, 11, 13; 2, 1, 4, 6; 3, 2; 5, 12 (10-ჯერ); მიქ. 3, 8; 6, 7 (2-ჯერ); 1 მაკ. 7, 25; 13, 39 (2-ჯერ); 2 მაკ. 4, 36 (1-ჯერ); 3 მაკ. 3, 9; 6, 27; 7, 7 (3-ჯერ); 4 მაკ. 2, 19; 11, 3 (2-ჯერ), იხ.: <www.orthodoxy.ge/tsmidatserili.htm> [19.03. 2022].

⁷ დაბ. 50, 17; გამ. 34, 9; რიცხ. 14, 18; 18, 9; რჯლ. 19, 15; იესო 24, 19; 3 მეფ. 8, 50; 4 მეფ. 12, 17; 2 ნემტ. 28, 13; იობ. 10, 6; 13, 23; 34, 37; ფს. 31, 1, 5; 50, 5; 58, 4; 64, 4; 84, 3; 88, 33; ეს. 43, 24; 44, 22; იერ. 18, 23; 30, 14; ეზეკ. 21, 29; 33, 10; 40, 39; 44, 29; მიქ. 3, 8. იხ. <www.orthodoxy.ge/tsmidatserili.htm> [19.03. 2022].

⁸ ლოპუხინი ა., ბიბლიის განმარტებანი II, მეტრეველი თ. (მთარგმნელი), დეკ. ძინძიბაძე ზ. (რედ.), თბ., 2000, 237.

გ. ნადარეიშვილი აღნიშნავს, რომ: „საერთოდ დანაშაული განიხილებოდა, როგორც შეცოდება ღმერთის წინაშე. კანონიკური სამართლის მიხედვით მკვლელობა მარტო იმ მოტივით როდი ითვლებოდა სასტიკად აკრძალულ მოქმედებად, რომ იგი სახელმწიფო მშვიდობის ძალადობით დარღვევაა, არამედ იმისთვისაც, რომ ის დანაშაულია, ცოდვაა ღმერთის წინაშე”,⁹ და იქვე დასძენს, რომ თ. აქვინელის მიხედვით, დანაშაული ღვთაებრივი წესრიგის დარღვევაა დედამიწაზე და ეკლესიის მოთხოვნილებათა დარღვევასაც წარმოადგენს.¹⁰

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, უნდა ითქვას, რომ რადგან ბიბლიაში ღვთის მცნების დარღვევა ამ ორი ლინგვისტური ერთეულით გამოიხატება, „ცოდვა“ და „დანაშაული“ ტოლმნიშვნელოვანი ცნებები და ტერმინებია. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ დანაშაული ტრანსცედენტული აქტი და კონცეპტია. ასეთი ფორმულა, საღვთო სამართლიდანაც გამომდინარეობს, რადგან „რჯული სულიერია“ (რომ. 7, 14), რაც იმას ნიშნავს, რომ ასეთი რჯულის ხელყოფა შეუძლებელია არ იყოს ტრანსცედენტული აქტი.

მართალია, ცოდვა და დანაშაული ტოლმნიშვნელოვანი ცნებებია ბიბლიაში, მაგრამ საინტერესოა როგორი განვითარება ჰპოვა დანაშაულმა პოზიტიურ სამართალში. საინტერესოა არის თუ არა დანაშაულის საკანონმდებლო ცნება ცოდვის გამოვლინების ერთ-ერთი ფორმა. ამისთვის, საკითხი უნდა განვიხილოთ დეტალურად.

2.2. ცოდვის კონცეპტი სისხლის სამართალში

იმის გამო, რომ პოზიტიურ მეცნიერებაში დღემდე არ არსებობს სამართლის რაობაზე ერთიანი მიდგომა, ობიექტურად ვერ იქნება დანაშაულის დეფინიციაზეც მიღწეული კონსენსუსი. ასე მაგალითად, არსებობს დანაშაულის სამართლებრივი (ჯ. მიქსელი, მ. ადლერი), სოციოლოგიური (ტ. სელინი, ჯ. უოლდი), რადიკალური (უ. ჩამბლისი), ზემოლოგიური (ე. სატერლენდი) და სხვადასხვა კონცეფციები და თეორიები.¹¹ მათ შორის, ყველაზე გავრცელებულია სამართლებრივი კონცეფცია, რომელიც დანაშაულებრივ ქმედებას, ძირითადად ორ ჯგუფად ყოფს: 1. ქმედებები, რომლებიც ბოროტია თავისითავე *malum in se*, და 2. ქმედებები, რომლებიც დანაშაულია აკრძალვის ძალით *malum in prohibitum*.¹²

2.2.1. *malum in se*-ს ქმედებები და ცოდვა

ფლეტჩერის აზრით, სისხლის სამართლის წესების უმეტესობას აქვს მორალური და თეოლოგიური ფესვები. ის დანაშაულები, რომლებიც მორალური და თეოლოგიური დარღვევებია, წარმოადგენს *malum in se*-ეს, ანუ „სამართალდარღვევას თავისთავად“. სისხლის სამართლის ეს ძირითადი სამართალდარღვევები, დარღვევებია არა მხოლოდ

⁹ ნადარეიშვილი გ., სასჯელის მიზნები და ამოცანები საეკლესიო სამართლის მიხედვით, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე, ეკონომიკისა და სამართლის სერია, № 3, თბ., 1983, 104-105.

¹⁰ იქვე, 105.

¹¹ Treadwell J., Criminology the Essentials, 2nd ed., SAGE Publications Ltd, London, UK, 2013, 10-15; Wright R. A., Mitchell J. (eds.), Encyclopedia of Criminology,), New York, USA, 2005, 273.

¹² იხ.: Watts R., Bessant J., Hil R., International Criminology a Critical Introduction, New York, USA, 2008, 14; Fletcher G. P., Basic Concepts of Criminal Law, Oxford, 1998, 77-78; Briggs S., Friedman J., Criminology, Indiana, USA, 2009, 26; Wright R. A., Mitchell J. (eds.), Encyclopedia of Criminology, New York, USA, 2005, 274.

იმიტომ, რომ ისინი აკრძალულია, არამედ იმიტომ, რომ ისინი თავისთავად ბოროტებაა, მიუხედავად იმისა, კანონმდებელმა აღიარა თუ არა იგი.¹³

ინგლისელი ფილოსოფოსი *თომას ჰობსი* აღნიშნავდა, რომ არსებობს ქმედებები, რომლებიც კანონის გარეშეც, თავისთავად ანუ თავისი ბუნებით არის დანაშაულები. ასეთ დანაშაულებს იგი მიაკუთვნებდა მაგალითად სამშობლოს ღალატს, მკვლელობას, ძარცვას, ქურდობას და სხვა.¹⁴

კრიმინოლოგები, *უილსონი* და *ჰარენსტეინი* ავითარებენ აზრს, რომ ზოგიერთი ქმედება ბუნებრივად ცუდი და ბოროტია. მაგალითად, მკვლელობა, ინცესტი, გაუპატიურება, ქურდობა და ძარცვა, ბოროტებაა ბუნებრივად და უნივერსალურია. მსგავსი დანაშაულები დაგმოილია ყველა საზოგადოებაში და ყველა ისტორიულ პერიოდში, ანტიკურ ტრადიციებში, მორალური სენტიმენტებით და ფორმალური სამართლით.¹⁵ ხალხმა ინსტიტუტურად იცის, რომ *malum in se*-ს დანაშაულები ბოროტებაა. საზოგადოების კონსენსუსი ამბობს, რომ ასეთი ქმედებები უნდა იყოს აკრძალული, რადგან ამორალურია.¹⁶

ბიბლიაში მორალური კანონების კლასიკურ მაგალითს კი, წარმოადგენს ათი მცნება, რომელიც საფუძვლად დაედო ყოველგვარ მორალს, იქცნენ საერთოდ ადამიანური ქცევის ნორმებად და შეიძენეს ზოგადსაკაცობრიო¹⁷ და სამართლებრივი მნიშვნელობა.¹⁸ მაგალითად, არა კაც კლა, არა იქურდო და ასე შემდეგ (იხ. გამ. 20, 1-17), ყველა ქვეყნის პოზიტიურ სამართალში აღიარებულია დანაშაულად.

ამგვარად, თუკი ვთანხმდებით იმაში, რომ *malum in se*-ს ქმედება თავისი არსით არის ბოროტება, ამორალური და აქვს თეოლოგიური საფუძვლები, მაშინ იგი შეესაბამება ცოდვის კონცეფციას, რაც იმას ნიშნავს, რომ ასეთი დანაშაული ცოდვის გამოვლინების ერთ-ერთი ფორმაა.

2.2.2. *Malum in prohibitum*-ის ქმედებები და ცოდვა

ქმედებები, რომლებიც დანაშაულია *malum in prohibitum*-ის, ანუ აკრძალვის ძალით,¹⁹ ისინი დღესდღეობით, სისხლის სამართლის კანონის ნორმათა უდიდეს პროცენტს შეადგენენ.²⁰ ცოდვისა და *malum in prohibitum*-ის დანაშაულის საკითხზე, საინტერესო ნიუანსს წარმოადგენს სამართლის თეორიაში არსებული დიქტომია:

1. პოზიტიური სამართლის თვალსაზრისით, კანონი შეიძლება ჩაითვალოს ნამდვილად მაშინაც კი, თუ იგი ეწინააღმდეგება მორალს;²¹ სამართლიანი (ანუ კანონიერი) შეიძლება უზნეო იყოს, ხოლო ზნეობრივი უსამართლო (ანუ უკანონო),²² რადგან

¹³ Fletcher G. P., Basic Concepts of Criminal Law, Oxford, 1998, 77-78.

¹⁴ Dyzenhaus D., Poole Th., Hobbes and the Law, Cambridge, 2012, 100-101.

¹⁵ Watts R., Bessant J., Hil R., International Criminology a Critical Introduction, New York, USA, 2008, 14.

¹⁶ Briggs S., Friedman J., Criminology, Indiana, USA, 2009, 24.

¹⁷ *ეკრამიშვილი ვ.*, ფილოსოფია, გადამუშავებული და შევსებული გამოც., თბ., (წელის მითითების გარეშე), 51.

¹⁸ *ლობჯანიძე გ.*, სახელმწიფოსა და სამართლის თეორია, ქუთაისი, 2000, 260.

¹⁹ George P., Fletcher, Basic Concepts of Criminal Law, Oxford, 1998, 77.

²⁰ Briggs S., Friedman J., Criminology, While Publishing Inc, 2009, 23.

²¹ Burnside J., God, Justice, and Society, Aspects of Law and Legality in the Bible, USA, 2010, 68.

²² *ეკრამიშვილი ვ.*, ფილოსოფია, გადამუშავებული და შევსებული გამოც., თბ., 1998, 258.

სამართალს განსაზღვრავს ხელისუფლება და არა ჭეშმარიტება (თ. ჰობსი).²³ გარდა ამისა, ცნობილია ისიც, რომ სისხლის სამართალი ყოველთვის არ გამოხატავს საზოგადოების ღირებულებებს (ჟ. უოლდისი)²⁴ და ა.შ.

ამგვარად, ირკვევა, რომ *malum in prohibitum*-ის დანაშაული თავისი არსით ყოველთვის ვერ იქნება ცოდვა, რადგან ცოდვისთვის მორალის ხელყოფის ელემენტი ყოველთვის აუცილებელია. უსამართლო და ამორალური პოზიტიური სამართლის ნორმის დარღვევა კი, მართლმადიდებლური მოძღვრებით არ ითვლება ცოდვად. შესაბამისად, ამ შემთხვევაში, ჰობსის ცნობილი ფორმულა, რომ „ყველა დანაშაული არის ცოდვა“²⁵ კარგავს ვალიდურობას.

2. სამართლის ნორმა ადგენს „ზნეობის მინიმუმს“²⁶ და იცავს „ეთიკურ მინიმუმს“ (ელინეკი).²⁷ სამოსამართლო ეთიკაში ვკითხულობთ, რომ „ნებისმიერი სამართალსაწინააღმდეგო“²⁸ ქცევა, ასევე წარმოადგენს ამორალურ საქციელს.“²⁹ სამართლის თეორიაში კი, „თუკი, კანონი არ შეესაბამება საყოველთაოდ აღიარებულ მორალურ წარმოდგენებს, იგი ჩვეულებრივ, იგნორირებულია მოსამართლეებისა და სამართლის შემფარდებელი სხვა ორგანოების მიერ“³⁰ და ა.შ.

აღნიშნული პოზიციის მიხედვით კი, ყველა *malum in prohibitum*-ის ქმედება ფორმალურად შეიცავს მორალის ელემენტს და ქმედება ბოროტებად შეიძლება ჩაითვალოს. ბუნებრივია ასეთ შემთხვევაში, *malum in prohibitum*-ის დანაშაული პირობითად შეიძლება ჩაითვალოს ცოდვის გამოვლინების ფორმად და ჰობსის ფორმულაც „ყველა დანაშაული არის ცოდვა“ შეიძლება გავიზიაროთ კონცეპტუალურად.

თუ რატომ პირობითად და არა უპირობოდ, აღნიშნული საკითხი ქვემოთ გაანალიზდება. მანამდე კი უნდა გაირკვეს, რა ტრანსცედენტულ ელემენტებს შეიცავს თავად დანაშაულის საკანონმდებლო ცნება.

2.2.3. ტრანსცედენტული ასპექტები დანაშაულის საკანონმდებლო ცნებაში

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-7 მუხლში ვკითხულობთ, რომ დანაშაული არის სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული ქმედება.

ქმედება: ქმედების შემადგენლობა, ისევე როგორც მართლწინააღმდეგობა და ბრალი, დანაშაულის ერთ-ერთი ელემენტია და შედგება ორი ნაწილისაგან, ქმედების ობიექტური და ქმედების სუბიექტური შემადგენლობისაგან.³¹

²³ Soetemen A. (ed.), Pluralism and Law: State, Nation, Community, Civil Society, Vol. 2, Proceedings of the 20th World Congress, Amsterdam, Netherlands, 2001, 10; ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბ., 2015, 65 (პ. 160); ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბ., 2004, 51 (პ. 134).

²⁴ Treadwell J., Criminology the Essentials, 2nd ed., London, UK, 2013, 12.

²⁵ Gaskin J. C. A. (ed.), Hobbes T., Leviathan, NY, 1998, 193.

²⁶ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბ., 2015, 62 (პ. 172).

²⁷ იქვე, 80 (პ. 205).

²⁸ შენიშვნა: უმჯობესია ავტორს „სამართალსაწინააღმდეგო“-ს მაგივრად გამოეყენებინა ტერმინი „მართლსაწინააღმდეგო“.

²⁹ ერიაშვილი ნ. დ. (რედ.), სამოსამართლო ეთიკა, თბ., 2016, 54.

³⁰ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბ., 2015, 81 (პ. 209).

³¹ ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოც., თბ., 2013, 83.

ფორმალურად, იგივე შეიძლება ითქვას ცოდვაზეც. მაგალითად, გ. კოპაძე, ცოდვის ცნების საკითხთან დაკავშირებით, აღნიშნავს, რომ ცოდვა უნდა განვიხილოთ ობიექტურ და სუბიექტურ ჭრილში, რომ ცოდვა უნდა შესდგებოდეს ორი კომპონენტისაგან (ორი მდგენელისაგან) - სუბიექტური ცოდვისაგან და ობიექტური ცოდვისაგან.³²

მართლწინააღმდეგობა: მართლწინააღმდეგობა კანონიერების პრინციპის საკანონმდებლო გამოხატულებაა.³³ კანონიერების პრინციპი კი, როგორც ვიცით ბიბლიური პრინციპია (დაბ. 2, 16; რომ. 3, 15; 5, 13). გარდა ამისა, საქართველოს სისხლის სამართლის კანონის მიხედვით, მართლწინააღმდეგობა არის, არა ზოგადად სამართლებრივი იმპერატივების დარღვევა (ლ. კუტალია),³⁴ ან ვიწროდ გაგებული სისხლისსამართლებრივი მართლწინააღმდეგობა, არამედ, პირის მიერ ჩადენილი ქმედების წინააღმდეგობა კულტურის ნორმებისადმი (მ. ტურავა).³⁵ კულტურა კი, თავისი უპირველესი მნიშვნელობით, ნიშნავს სულის დამუშავებას და სრულყოფას (ციცერონი),³⁶ რომელსაც აქვს ზნეობრივი შინაარსი (კანტი).³⁷ რელიგია კი, კულტურის არსებითი ნაწილია (გ. ბიდლი).³⁸ ამასთან, კანონების შემუშავება დამოკიდებულია ფართო კულტურული გარემოს მახასიათებლებზე, ხოლო კონკრეტული დანაშაულები კი ეფუძნება მორალს.³⁹

და ბოლოს, ისიც უნდა ითქვას, რომ ისეთ მეტა-იურიდიული კატეგორიას, როგორიც არის განზრახვა, მართლწინააღმდეგობის შეგნება, აქცევს ბოროტ განზრახვად.⁴⁰

ამგვარად, მართლწინააღმდეგობა, თავისი არსით, მეტაიურიდიული კატეგორიაა, რადგან იგი ბიბლიური პრინციპის გამოხატულებაა და მის ცენტრალურ ელემენტს წარმოადგენს სულიერი (კულტურული), მორალური ნორმების დარღვევა. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მართლწინააღმდეგობის ნიშნით, *malum in prohibitum*-ის დანაშაულიც, ასევე ამორალური, ანუ ბოროტი ქმედებაა.

ბრალი: ბრალის გარეშე არ არსებობს დანაშაული.⁴¹ ბრალზე ლაპარაკი კი, შეუძლებელია მეტაიურიდიული ელემენტის გარეშე, რაც კარგად აქვს გამოკვლეული ლ.

³² კოპაძე გ., ცოდვის ცნება და ათი მცნება, თბ., 2006, 6.

³³ შენგელია რ. (რედ.), ქართული სამართლის საფუძვლები, თბ., 2000, 355.

³⁴ ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოც., თბ., 2013, 5.

³⁵ იქვე, 56.

³⁶ Введение в Культурологию, М., 1995, 132, ციტირებულია სტატიიდან: წულაია დ., დანაშაულობის აღმოფხვრაში კულტურის ფენომენის შესახებ, თსუ იურიდიული ფაკულტეტის 80 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო კრებული: სახელმწიფოსა და სამართლის აქტუალური პრობლემები, შენგელია რ. (რედ.),), თბ., 2003, 404.

³⁷ ჯულიყანიშვილი ა., კულტუროლოგია, ფონდი ღია საზოგადოება, თბ., 2001, 131.

³⁸ ჩხარტიშვილი ლ., ეშმაკი საბოლოოდ ჯერ არ დაუფლება ჩვენს სამყაროს, მართლმადიდებლური ჟურნალი „კარიბჭე“, #2 (323), 2017, 47.

³⁹ Durrant R., Evolutionary Theory and the Classification of Crime, Aggression and Violent Behavior, A Review Journal, 2020, 7, <<https://www.journals.elsevier.com/aggression-and-violent-behavior>> [19.03. 2022].

⁴⁰ დვალაძე ი., თუმანიშვილი გ., გვერეტაძე ნ., კაზუსის ამოხსნის მეთოდის სისხლის სამართალში, თბ., 2015, 200.

⁴¹ შენგელია რ. (რედ.), ქართული სამართლის საფუძვლები, თბ., 2000, 357.

კუტალიას.⁴² ამიტომ, კლასიკური სისტემით, ყველა სუბიექტურ-სულიერი ელემენტი განიხილება ბრალის შემადგენელ ნაწილად.⁴³

მაგალითად, ჯ. ჰოლის მიხედვით „სამართლებრივი მანდატი ითვალისწინებს ბრალეული განზრახვის *mens rea* დადგენას პირის დანაშაულში მხილებისათვის. სიტყვა განზრახვა *rea* კი, შეიცავს მეტა-იურიდიულ ღირებულებას და მას სამართლებრივ სტანდარტად აქცევს.“⁴⁴ გერმანელი ფსიქოლოგი ვ. ვუნდტი კი, „ნებელობას“ ზებუნებრივ საწყისად თვლის.⁴⁵ ნორმატივიზმის ფუძემდებლის ჰ. კელზენისთვის კი, „ნება“ მეტაიურიდიული მოვლენაა,⁴⁶ ხოლო, ბ. სავანელის აზრით, თავისუფალი ნება, ისევე როგორც ადამიანის ყველა სხვა თვისება, მეტაიურიდიული მოვლენაა.⁴⁷ რაც შეეხება მართლწინააღმდეგობის შეგნებას, რომელიც ასევე განზრახვის ელემენტია, იგი ბრალის ეტაპზე დგინდება და აქ განზრახვა უკვე ბოროტ განზრახვად (*dolus malus*) გადაიქცევა.⁴⁸

როგორც ვიცით, საქართველოს სისხლის სამართლის კანონის თანახმად, ბრალი წარმოადგენს წმინდა ნორმატიულ კატეგორიას *გასაკიცხაობის* სახით.⁴⁹ ნორმატიულობა კი, ცოდვის, დანაშაულის და დანაშაულობის საერთო ნიშანია. გაკიცხვა კი, როგორც სოციალ-ეთიკური და მორალური კატეგორია ეფუძნება ფსიქიკურ დამოკიდებულებას (გ. ტყეშელიაძე),⁵⁰ მოტივს და შეფასებს.⁵¹ თ. წერეთლი კი, ბრალს განიხილავს, როგორც (სოციალურ-) ეთიკურად, ზნეობრივად ან ზნეობრივ-პოლიტიკურად გასაკიცხ ფსიქიკურ დამოკიდებულებას.⁵²

დაბოლოს, მ. უგრეხელიძე აღნიშნავს, რომ ექსისტენციალური ხასიათის ფილოსოფიურ ტრაქტატებში ბრალი მიუთითებს „ცოდვაში ჩავარდნილ“ ადამიანს, რაც იურისტთა საფუძვლიან ინტერესს იწვევს.⁵³ იგი იქვე დასძენს, რომ „ბრალის ცნების ახსნა თითქმის შეუძლებელი იქნებოდა რომ არ არსებობდეს თეოლოგიური ახსნა.“⁵⁴ დანიელი

⁴² ბრალის თეორიზე დეტალური ინფორმაციისთვის იხ. კუტალია ლ., ბრალი სისხლის სამართალში, თბ., 2000.

⁴³ ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოც., თბ., 2013, 61.

⁴⁴ Gerhard M., Criminal Theory: An Appraisal of Jerome Hall's Studies in Jurisprudence and Criminal Theory, Indiana Law Journal, Vol. 34, Issue 2, 1959, 208, <<http://www.repository.law.indiana.edu/ilj/vol34/iss2/2>> [19.03. 2022].

⁴⁵ იმედაძე ი., ფსიქოლოგიის ისტორია, თბ., 2008, 204.

⁴⁶ სავანელი ბ., სამართლის თეორია, თბ., 1993, 61.

⁴⁷ იქვე.

⁴⁸ ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოც., თბ., 2013, 398.

⁴⁹ იქვე, 65.

⁵⁰ ტყეშელიაძე გ., ბრალი შეფასებითი ცნებაა, ციტირებულია *შენგელია რ. (რედ.)*, სახელმწიფოსა და სამართლის აქტუალური პრობლემები: საიუბილეო კრებული, მიძღვნილი თსუ-ის იურიდიული ფაკულტეტის 80 წლისთავისადმი, თბ., 2003, 326.

⁵¹ დეტალური ინფორმაციისთვის იხ. დვალაძე ი., მოტივისა და მიზნის ზეგავლენა ქმედების კვალიფიკაციასა და სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობაზე, სადისერტაციო ნაშრომი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2008, 29.

⁵² კუტალია ლ., ბრალი სისხლის სამართალში, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბ., 2000, 802.

⁵³ უგრეხელიძე მ., ექსისტენციალიზმი და სამართალი, ქართული უნივერსიტეტის შრომები, ტ. 1, თბ., 2015, 211.

⁵⁴ იქვე.

ფილოსოფოსი *სიერონ კერკეგორის* სწორედ ამ ბრალზე საუბრობს, როდესაც ამბობს, რომ ბრალი უპირველესად რელიგიური, მეტაფიზიკური ცნებაა და შემდეგ ეთიკური.⁵⁵

3. ცოდვა და დანაშაულობა

3.1. ცოდვისა და დანაშაულობის კონცეფციები

დანაშაულის მსგავსად, სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებობს უამრავი განსაზღვრება დანაშაულობის შესახებაც. მათში ასახულია ავტორთა ფილოსოფიური, სოციოლოგიური სკოლებისა და მიმართულებების, სამართლებრივი და რელიგიური შეხედულებები.⁵⁶ მიუხედავად ამისა, ყველა დეფინიციაში დანაშაულობა ხასიათდება, როგორც სოციალური, სამართლებრივი და მასობრივი მოვლენა.⁵⁷ ცოდვის პერსპექტივიდან კი, დანაშაულობის ცნების აღნიშნული ნიშნების გაანალიზება ადვილია, რადგან ცოდვა ყოველგვარი ნეგატიური მოვლენის აღმნიშვნელი ცნებაა, და მათ შორის, დანაშაულობის. შევეცდებით, ცოდვასთან მიმართებაში დანაშაულობის კრიმინოლოგიური ცნების თითოეული ზემოთმოყვანილი სამი ელემენტი გავანალიზოთ კონცეპტუალურად. მაგრამ, ვიდრე საკითხის განხილვაზე გადავიდოდეთ, აუცილებელია, შევხებით ცოდვისა და დანაშაულობის ლინგვისტურ ასპექტს. ბიბლიაში ვკითხულობთ:

„...,, რადგან თვითრჯულია ეს ხალხი. შეგვინდე დანაშაული და შეცოდება ...“

(გამ. 34, 9).

აღნიშნულ მუხლში სიტყვა „ცოდვა“ და „დანაშაული“ უკავშირდება არა ერთ ქმედებას, არამედ მოვლენას, ისრაელის ცოდვას, რაც გამოიხატება ღვთის რჯულის დავიწყებაში, ცოდვიანობაში. მსგავსი შინაარსის მუხლების ციტირება კი, ბიბლიიდან ძალიან ბევრი შეგიძლია. ამგვარად, „ცოდვა“ და „დანაშაულობა“ თავისი არსით ტოლმნიშვნელოვანი ცნებები და ლინგვისტური ერთეულებია, რადგან გამოიყენება ერთი და იმავე მოვლენის გამოსახატად.

ამასთან საინტერესოა, რომ ტერმინ „ცოდვას“ *ი. ჭავჭავაძე* დანაშაულობის აღმნიშვნელ ტერმინად მიიჩნევს: „სათნობის minimum-ზედ, ამ ხაზზედ დგომა ყველასათვის სავალდებულოა. ხოლო შესაძლოა ამ ხაზს ძირსაც დასძილდეს და ზე ასცილდეს კიდევ. დამცილებელი სცოდავს საზოგადოებას და ისჯება საზოგადოებისაგანვე, რადგანაც ამ შემთხვევაში დაცილება დანაშაულობაა“.⁵⁸

⁵⁵ *Кьеркегор Ц.*, Болезнь к Цмерти, в книге Страх и Трепет, М., 1993, 128, იხ. *რამიშვილი ვ.*, ადამიანი და ხვედრი (დროის მეტაფიზიკა), 2002, 229.

⁵⁶ *Кудрявцева В. Н. (ред.), Эминов В. Е.*, Криминология, М., 1997, 19.

⁵⁷ *ავანესოვი გ. ა. (რედ.), ერიაშვილი ნ. დ.*, კრიმინოლოგია, მე-4 გამოც., თბ., 2007, 241; *წულაია ზ.*, კრიმინოლოგია, თბ., 2005, 48-49; *ღლონტი გ. (რედ.)*, კრიმინოლოგია, თბ., 2008, 41-54.

⁵⁸ *ჭავჭავაძე ი.*, თხზულებათა სრული კრებული, ტომი IV, ერი და ისტორია, წერილები სახალხო განათლების საკითხებზე *ინგოროყვა პ. (რედ.)*, თბ., 1955, 224-225; აქვე დავაფიქსირებთ ქართული კრიმინოლოგიისთვის უმნიშვნელოვანეს ლინგვისტიკურ და კონცეპტუალურ საკითხს. ტერმინი „დანაშაულობა“ *ილია ჭავჭავაძემდე* არც ერთ ქართულ წყაროში არ დავიფიქსირებია. გარდა ამისა, დღემდე არც ერთ წყაროში არ შეგვხვედრია „დანაშაულობის“ შესახებ *ილიასეული* კონცეფცია. ამდენად, *წმ. ილია მართლის*, „დანაშაულობის“, როგორც კონცეფციისა და ტერმინის ნეოლოგიზმის ავტორად გამოცხადება, აუცილებლად მიგვაჩნია. ტერმინ „დანაშაულობის“ ეტიმოლოგიისა და კონცეფციის ცოდნა კი, უმნიშვნელოვანესია, როგორც ქართული კრიმინოლოგიის ისტორიისთვის, ასევე დანაშაულობის ცნებისა და სხვა კრიმინოლოგიური საკითხების მეცნიერულად სწორი გააზრებისთვის.

გარდა ამისა, აუცილებელია ძალიან მოკლედ აღინიშნოს ცოდვისა და დანაშაულობის ნორმატიულ ასპექტზეც. ნორმატიული ნიშანი ცოდვისა და დანაშაულობის საერთო ნიშანია. ამასთან, ცოდვა ფართო გაგებით ასოცირდება დანაშაულობის ისეთ კრიმინოლოგიურ კონცეპტთან, როგორიც არის ანომია. მაგალითად, რ. ვილანდის მიხედვით, ცოდვის კარგად ცნობილ განსაზღვრებას წარმოადგენს „ურჯულოება“. ორიგინალში სიტყვა ურჯულოებას შეესატყვისება ბერძნული სიტყვა *ანომია*, რომელიც აღნიშნავს საღმრთო კანონებთან მტრობის მდგომარეობას და არა უბრალო მოქმედებას.⁵⁹ მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ნორმატიული ნიშანი მიეკუთვნება დანაშაულობის, როგორც ლეგალისტურ, ასევე სოციოლოგიურ კონცეპტსაც. კერძოდ, დანაშაულობის არსის განზოგადებისთვის, იურისტებისთვის დანაშაულობის ათვლის წერტილი არის სამართლის ნორმა, ხოლო სოციოლოგებისთვის ანომია, ანუ უნორმატიულობა. ამდენად, ნორმატიულობის ნიშნით, დანაშაულობა უპირობოდ გვევლინება ცოდვის გამოვლინების ერთ-ერთ ფორმად.

ახლა კი ცალ-ცალკე განვიხილოთ დანაშაულობის ცნების ნიშნები.

3.2. ცოდვის კონცეპტი და დანაშაულობის კრიმინოლოგიურ ცნება

3.2.1. ცოდვა, როგორც სოციალური მოვლენა

დანაშაულობის სოციალურ მოვლენაში იგულისხმება ის, რომ დანაშაულობა არის სოციალური ქცევის ფორმა, რომელიც დამახასიათებელია ყველა საზოგადოებისთვის და ხელყოფს საზოგადოების წევრების ინტერესებს. გარდა ამისა, იგი სოციალურია თავისი წარმოშობით, შინაარსით და ა.შ.⁶⁰

ცოდვის სოციალურ ბუნებაზე უნდა ითქვას, რომ ღმერთის მიერ, პირველქმნილი ადამიანებისთვის უფლებების მინიჭებით (დაბ. 1. 22), ადამიანის ცხოვრება იძენს უდიდეს სოციალურ მნიშვნელობას. მოსეს კანონები კი, სოციალურად იყო ორიენტირებული, რომლის ჯეროვნად შესრულებას სოციალურად სამართლიანი საზოგადოების ფორმირება უნდა უზრუნველყო.⁶¹

ს. ჩანი კი, ცალკე საკითხად აანალიზებს ცოდვის სოციალურ განზომილებას და ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ მთელი სამყარო „ბოროტებაში ძევს“ (1 იოანეს 5:19), რომ ქვეყნიერებაზე არსებობს ბოროტი სისტემა,⁶² რასაც *არისტოტელეს* ამტკიცებდა, რომ „სახელმწიფო წარმოადგენს აუცილებელ ბოროტებას“, ⁶³ რადგან „ის ვინც მოითხოვს ბატონობდეს ადამიანი, მას თავის მოთხოვნაში შემოაქვს ცხოველური საწყისი“. ⁶⁴

⁵⁹ Wieland R., The Golden Chain, Is there a Broken Link? Some Insights into the Humanity of Christ, Delton, USA, 1999, 48, <<http://www.4eange.com/anglais/LIV/KOR/PDF/ENG/WIE/The%20Golden%20Chain.pdf>> [19.03. 2022].; ბიბლიის ქართულ ვერსიაში ვკითხულობთ: 1 იოანე 3:4. „ყველა ვინც სჩადის ცოდვას, ურჯულოებასაც სჩადის; და ცოდვა არის ურჯულოება“.

⁶⁰ წულაია ზ., კრიმინოლოგია, თბ., 2005, 48-49.

⁶¹ მიქელაშვილი მ., ბიბლია, ეკონომიკური კატეგორიები, თბ., 2013, 16.

⁶² ჩანი ს., ადამიანი და ცოდვა, მე-2 გამოც., თბ., 2006, 158-159.

⁶³ ფორჩხიძე ბ., სამართლისა და სამართლიანობის ურთიერთმიმართების პრობლემა, ფილოსოფიური მიგნებანი (საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა აკადემია), კრებული 23, თბ., 2019, 340.

⁶⁴ სავანელი ბ., სამართლის თეორია, თბ., 1993, 118.

ცოდვის სოციალურ ბუნებაზე განმარტებას აკეთებს *მიტრ. ი. კლახოსიკი*. იგი აღნიშნავს, რომ ცოდვები ადამიანს არ წყვეტენ მხოლოდ ღმერთისაგან, არამედ იმ ადამიანებისაგან, რომლებიც ღმერთის მცნებებს იცავენ და ქრისტეს სხეულის ნაწილები არიან.⁶⁵

თეოლოგიურ ენციკლოპედიურ ლექსიკონში ვკითხულობთ, რომ ბიბლიის დაბადების წიგნის მე-6 თავი კარგად აღწერს წარღვნამდელ სოციუმს, რომელიც ნოეს ოჯახის გარდა, არ ემორჩილება საღვთო სამართალს და განიცდის სრულ გადაგვარებას და ცოდვაში იძირება.⁶⁶

ბიბლიაში ცოდვის სოციალურ ხასიათი კარგად არის აღწერილი ესაია წინასწარმეტყველთანაც:

„გაი, ბრალეულო ხალხო, ცოდვით დამძიმებულო ერო, ბოროტეულთა მოდგმავ, წარწყმედილო შვილებო! მიტოვებული ჰყავთ უფალი, დაგმობილი ჰყავთ ისრაელის წმიდა, ზურგი შეუქცევიათ!“ (ეს. 1, 4).⁶⁷

გარდა ამისა, ცოდვა რომ მოიცავს საზოგადოების ყველა ფენას, ასევე კარგად არის გადმოცემული იერემია წინასწარმეტყველთან:

„რადგან პატარიდან დიდამდე ყველა მომხვეჭელია: წინასწარმეტყველიდან მღვდლამდე ყველა ყალბისმქმნელი“ (იერ. 6, 13).

საზოგადოების სტრატეზად დაყოფის ყველაზე კლასიკურ მაგალითად უნდა ჩაითვალოს ბაბილონის გოდოლის შენების ეპიზოდი. ბიბლია გვაუწყებს, რომ წარღვნის შემდგომ, მთელი ქვეყანა ერთპირი იყო და ერთ ენაზე მეტყველებდა. ღვთის სადიდებლად ხალხი გადაწყვეტს ქალაქის აშენებას, რის გამოც, ღმერთი გაფანტავს მათ მთელს დედამიწის ზურგზე (დაბ. 11, 1-10) და წარმოიშვებიან „ერნი, ტომნი და ენანი“ (დან. 3, 4, 7).

ს. ჩანის აზრით, ცოდვას სჩადის სოციალური კლასი, ბიზნეს კორპორაცია, ერი. გარდა ამისა, ცოდვას საფუძვლად უდევს საზოგადოების მოწყობა და სხვა.⁶⁸

დაბოლოს, *მღვდელმთავარი ლ. ვიონო-იასენეცკი* განმარტებით, სახარება გვასწავლის, რომ თავად ადამიანში, ადამიანის ძალასა და სურვილებშია ცოდვის ძირი. მაგრამ, იმდენად, რამდენადაც საზოგადოება შედგება ადამიანებისაგან, ამიტომ ცოდვა ადამიანის გულის საზღვრებს გარეთ გადის და იგი საზოგადოებას და საზოგადოებრივ ცხოვრებას ტბორავს. გარემო სწორედ იმის გამო ცოდვიანდება, რომ ასეთად მას სწორედ ადამიანები ხდიან.⁶⁹

3.2.2. ცოდვა როგორც სამართლებრივი მოვლენა

⁶⁵ *კლახოსი ი. (მიტრ.)*, სულიერი მედიცინის მეცნიერებაში, *დულაშვილი ე., ბუკია ლ. (მთარგმნელები)*, დეკ. ჟანტურია მ. (რედ.), თბ., 2017, 162.

⁶⁶ „დაინახა უფალმა ღმერთმა, რომ იმატა ადამიანთა უკეთურებამ ამქვეყნად, რომ უკეთური იყო მუდამყამს მათი ყოველი გულისთქმა (დაბ. 6, 5); წაირყვნა ქვეყანა ღვთის წინაშე და აივსო ქვეყანა უსამართლობით; ... გაერყვნა ყოველ ხორციელს თავისი ზნე ამ ქვეყანაზე“ (დაბ. 6, 11-12), იხ. *Элвелл У. (ред.)*, Теологический Энциклопедический Словарь, М., 2003, 337.

⁶⁷ იქვე.

⁶⁸ *ჩანი ს.*, ადამიანი და ცოდვა, მე-2 გამოც., თბ., 2006, 163.

⁶⁹ *ლუკა (ვიონო-იასენეცკი) (მღვდელმთავარი)*, მეცნიერება და რელიგია, სული სამშვინველი და სხეული, *მინდიაშვილი ა. (მთარგმნელი რედ.)*, თბ., 2003, 50.

დანაშაულობა სამართლებრივი მოვლენაა იმის გამო, რომ დანაშაულების წრე განსაზღვრულია პოზიტიური სამართლით, რომელიც ყველაზე მეტად მჟღავნდება სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში. დანაშაულობის სამართლებრივი ელემენტი განასხვავებს დანაშაულობას ისეთივე სოციალური მოვლენისაგან, როგორიცაა ამორალური გამოვლინებანი, ხოლო მართლწინააღმდეგობის ხარისხი განასხვავებს მას ისეთი სამართალდარღვევისაგან, როგორიც არის: ადმინისტრაციული, დისციპლინური და სამოქალაქო სამართლებრივი.⁷⁰

დებულება, რომ ცოდვა პოზიტიური სამართლის ნორმების დარღვევაა, ეფუძნება ბიბლიურ სწავლებას, რომლის მიხედვითაც, სახელმწიფო ღმერთის მიერ დადგენილი ინსტიტუტია, რაც იმას ნიშნავს, რომ სახელმწიფოს მიერ დადგენილი სამართლის დარღვევა, და მათ შორის სისხლის სამართლის კანონის დარღვევა, ითვლება ცოდვად.

ე. დიურკემის თანახმად, თუკი, სისხლის სამართალი თავდაპირველად იყო რელიგიური სამართალი, ჩვენ შეიძლება ვიყოთ დარწმუნებული იმაში, რომ ინტერესი, რომელსაც იგი ემსახურებოდა იყო სოციალური.⁷¹

დაბოლოს, ცოდვის ვიწრო გაგების მიხედვით, კონკრეტული ნორმის დარღვევა, ცოდვის ფართო გაგების საფუძველია. აღნიშნული დებულება ეფუძნება იმ პრინციპს, რომ ერთმა ცოდვამ გამოიწვია კაცობრიობის ცოდვიანობა (დაბ. 3, 16-17), რადგან:

„ვინც ერთში შესცოდა ყველაფერში შესცოდა“ (იაკ. 2, 10); „თაობიდან თაობას გადაეცემა ადამის ცოდვა და ცოდვის გამო - სიკვდილი“ (რომ. 5, 12); „ერთის შეცოდებით მრავალნი მოკვდებიან“ (5, 15); „ერთის შეცოდებისაგან ყველა კაცის თავზე მოიწია სასჯელი“ (რომ. 5, 18); „ერთი კაცის ურჩობით მრავალი გახდა ცოდვილი“ (რომ. 5, 12, 15, 18, 19).

ბიბლიის აღნიშნული პრინციპი პოზიტიურ სამართალშიც ჰპოვებს თავის განვითარებას. მაგალითად, გ. ნაჟყებია შენიშნავს, რომ „თუ ქმედება ეწინააღმდეგება სისხლის სამართლის ნორმებს, მაშინ ის ეწინააღმდეგება სამართლის სხვა დარგის ნორმებსაც, რადგან დანაშაული არის უკიდურესი სამართალდარღვევა“.⁷² ანალოგიურად მსჯელობს ა. გიდდენსიც: „დანაშაულობა არის ნებისმიერი სახის კანონის დარღვევა“.⁷³

3.2.3. ცოდვა, როგორც მასობრივი მოვლენა

დანაშაულობის მასობრივი ნიშანი მოიაზრებს, არა მხოლოდ დანაშაულთა ჯამს, არამედ გარკვეული ტერიტორიისა და კონკრეტული დროისათვის დამახასიათებელ ორგანულად შენაჯამებ ერთობლიობას.⁷⁴

ცოდვის მასობრივ ასპექტზე მთავარია ითქვას, რომ პირველმა ცოდვამ ადამიანი აქცია ცოდვილად და მომაკვდავ არსებად (დაბ. 3. 19), რამაც ცოდვას შესძინა მასობრივი ხასიათიც, რადგან ცოდვა მემკვიდრეობითი გახდა.

გარდა ამისა, ცოდვის მასობრივ მოვლენაზე საუბარია ბიბლიის პირველივე წიგნის სხვა თავებშიც, მაგალითად:

⁷⁰ იხ.: წულაია ზ., კრიმინოლოგია, თბ., 2005, 49; ღლონტი გ. (რედ.), კრიმინოლოგია, თბ., 2008, 46.

⁷¹ Durkheim E., Division of Labour in Society, Halls W. D. (trans.), London, 1984, 49-50.

⁷² ნაჟყებია გ., სისხლის სამართლის მეცნიერების საგანი, თბ., 1998, 101.

⁷³ Энтони Г., Социология, М., 1999, 259, იხ. გახოკიძე ჯ., გაბუნია მ., კრიმინოლოგია, თბ., 2013, 14.

⁷⁴ ავანესოვი გ. ა. (რედ.), ერიაშვილი ნ. დ., კრიმინოლოგია, მე-4 გამოც., თბ., 2007, 240-241.

„...იმატა ადამიანთა უკეთურებამ ამქვეყნად...” (დაბ. 6, 5); „წაირყვნა ქვეყანა ღვთის წინაშე და აივსო ქვეყანა უსამართლობით” (დაბ. 6, 11).

ბიბლიაში ცოდვის მასობრივი ხასიათი კარგად არის აღწერილი წარღვნასთან დაკავშირებით:

„უთხრა ღმერთმა ნოეს: მოაწია ყოველი ხორციელის აღსასრულმა ჩემს წინაშე, რადგან აივსო ქვეყანა მათი უსამართლობით; და აჰა უნდა გავწყვიტო ისინი მთელი ქვეყნითურთ” (დაბ. 6, 13).

ცოდვის მასობრივი ხასიათის კლასიკურ მაგალითს ასევე წარმოადგენს სოდომისა და გომორას მოქალაქეთა გადაგვარება „თქვა უფალმა: გახშირდა სამდურავი სოდომსა და გომორზე, მეტისმეტად დაუმძიმდათ ცოდვები” (დაბ. 18, 20) და ბიბლიის სხვა ისეთი მუხლებიც, როგორიც არის მაგალითად:

„უთხრა უფალმა მოსეს: ძირს ჩადი, რადგან გაირყვნა შენი ხალხი, რომელიც ეგვიპტიდან გამოიყვანე” (გამ. 32, 7); „ადექი და სწრაფად წადი აქედან, რადგან გაირყვნა შენი ხალხი, რომელიც ეგვიპტიდან გამოიყვანე” (რჯ. 9, 12).⁷⁵

ს. ჩანი, რომელიც ცოდვის გავრცელებულობისა და ინტენსიურობის საკითხს იკვლევს შენიშნავს, რომ ცოდვა მოიცავს დედამიწას, რადგან იგი მოქმედებს ჩვენი ცხოვრების ყოველ ასპექტზე.⁷⁶

ამგვარად, შეიძლება ითქვას, რომ დანაშაულობა, როგორც ცოდვის გამოვლინების ერთ-ერთი ფორმა, შეიცავს სოციალური, სამართლებრივი და მასობრივი მოვლენისათვის დამახასიათებელ ნიშნებს.

3.2.4. ცოდვის სხვა კრიმინოლოგიური ასპექტები

დანაშაულობის ცნების ზემოთ აღწერილი ძირითადი ნიშნების გარდა, კრიმინოლოგიურ ლიტერატურაში საუბარია იმაზეც, რომ დანაშაულობა წარმოადგენს ისტორიულად ცვალებად მოვლენას,⁷⁷ დაკავშირებულს წარსულთან, აწმყოსთან, მომავალთან,⁷⁸ რომელიც ხასიათდება რაოდენობრივი და თვისებრივი მაჩვენებლებით⁷⁹ და ა.შ. უნდა ითქვას, რომ დანაშაულობის ყველა ამ ნიშანს ცოდვის კონცეპტი ისედაც მოიაზრებს და პირდაპირ თუ ირიბად გათვალისწინებულია სოციალურ, სამართლებრივ ან მასობრივ ნიშნებშიც, მაგალითად:

ა) ცოდვა ისტორიულად ცვალებადია, იმის გამო, რომ იგი კაცობრიობის ისტორიის კონკრეტულ მომენტში დაიწყო, როდესაც ევამ და ადამმა შესცოდეს. მას შემდგომ, კაცობრიობის იტორიის ყველა პერიოდში ცოდვა ვლინდება სხვადასხვა ფორმებით;

ბ) ცოდვა ბუნებრივად დაკავშირებულია წარსულთან, აწმყოსთან და მომავალთან, რადგან იგი ისტორიულად ცვალებადი მოვლენაა და განპირობებულია ადამიანის ცოდვილი ბუნებით;

გ) ცოდვის დახასიათება რაოდენობრივი და თვისებრივი მაჩვენებლების კუთხით დაკავშირებულია, ცოდვის ყველა ზემოთხსენებულ ელემენტთან, რადგან ცოდვა

⁷⁵ იხ.: რჯლ. 9, 12; ფს. 13, 1-3; 5, 9; 52, 1-3; 139, 3; ეკლ. 7, 20.

⁷⁶ ჩანი ს., ადამიანი და ცოდვა, მე-2 გამოც., თბ., 2006, 138-139.

⁷⁷ წულაია ზ., კრიმინოლოგია, თბ., 2005, 47-48.

⁷⁸ ავანესოვი გ. ა. (რედ.), ერიაშვილი ნ. დ., კრიმინოლოგია, მე-4 გამოც., თბ., 2007, 241-242.

⁷⁹ წულაია ზ., კრიმინოლოგია, თბ., 2005, 49.

ისტორიულად სათავეს იღებს პირველი ცოდვიდან, რომელიც შემდგომ რაოდენობრივად და თვისებრივად იცვლება კაცობრიობის ისტორიის ყველა ეტაპზე. ეს მაჩვენებლები კი, ცოდვის მასობრივი ნიშნის ელემენტიც არის და იძლევა მისი, როგორც მასობრივი მოვლენის დახასიათების შესაძლებლობასაც.

და ბოლოს, კრიმინოლოგიაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომ რაოდენობრივის თვისებრივში გადაზრდის დიალექტიკის კანონი, დანაშაულობას ხდის დამოუკიდებელ მოვლენად.⁸⁰ მიგვაჩნია, რომ დანაშაულობას მოვლენად ხდის არა იმდენად დიალექტიკის აღნიშნული კანონი, არამედ თავად ცოდვის ბუნება. მართებულად შენიშნავს ს. ჩანი, რომ „ყოველი ცოდვა მოდის ერთი და იგივე ცოდვილი ბუნებისაგან“.⁸¹ ცოდვის ბუნების ამ კანონზომიერებას უნარი აქვს რაოდენობრივად ერთ კონკრეტული ცოდვიდან წარმოშვას მოვლენა, რადგან „ცოდვას აქვს მარადიული შედეგი“ (ს. ჩანი).⁸² ამის ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითია, პირველი ცოდვა. მართალია, იგი განხორციელდა ერთი კონკრეტული ქმედებით, მაგრამ შვა ზოგადსაკაცობრიო ნეგატიური მოვლენა. ასეთ მოვლენას შეიძლება ეწოდოს დანაშაულობა და სინონიმურია ცოდვის ფართო გაგებისა.

4. დასკვნა

ბიბლიის ტექსტის მიხედვით, „ცოდვა“, „დანაშაული“ და „დანაშაულობა“ სინონიმური ცნებები და ტერმინებია, რაც იმას ნიშნავს, რომ დანაშაული და დანაშაულობა ტრანსცედენტული აქტი და მოვლენაა. აღნიშნული ფორმულა ლოგიკურად არის, რადგან თუკი „რჯული სულიერია“, მისი დარღვევა შეუძლებელია არ იყოს ტრანსცედენტული. ცოდვა და მისი ნორმატიული ასპექტი, უწინარეს ყოვლისა, გულისხმობს ჯერ შინაგანი სჯულის, „სინდისის სამართლის“, ხოლო შემდეგ გარეგანი, დაწერილი საღვთო სჯულის დარღვევას. შინაგანი სჯულის დარღვევა უპირველეს ყოვლისა იმიტომ, რომ სინდისი ადამიანის ბუნებითი სჯულია, წინ უსწრებს ყველა სხვა სამართალს.⁸³ სამართლის თეორიაში, როგორც ვიცით ადამიანის სინდისი დახასიათებულია, როგორც უმაღლესი მორალური ინსტანცია, რომელიც, ისევე როგორც სამართალი, ნორმატიული ჯერარსული წესრიგია, რომლისთვისაც მნიშვნელოვანია არა მარტო გარეგნული ქცევა, არამედ ამ ქცევის განმსაზღვრელი მოტივებიც.⁸⁴

რაც შეეხება სისხლის სამართალში დანაშაულის ცოდვის კონცეპტს, *malum in se*-ის ყველა ქმედება თავისი არსით ამორალური, ბოროტები და უნივერსალურია, და შეესაბამება ცოდვის თეოლოგიურ კონცეფციას. ამიტომ, *malum in se*-ის დანაშაული ცოდვის გამოვლინებაა. *malum in prohibitum*-ის ქმედებები კი, მიუხედავად იმისა, რომ პოზიტიურ სამართალში მორალთან დაკავშირებით არსებობს არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება, დანაშაული ფორმალურად ითვლება ცოდვის გამოვლინების ფორმად. ეს აიხსნება იმით, რომ სამართლის თეორიაში გავრცელებული აზრის თანახმად, შეიძლება კანონი არ ითვალისწინებს მორალს და კანონი ასევე შეიძლება იყოს უსამართლოც. ასეთ

⁸⁰ Иншакова С.М., Симоненко А. В., (ред.) Криминология (3-е издание), М., 2010, 21.

⁸¹ ჩანი ს., ადამიანი და ცოდვა, მე-2 გამოც., თბ., 2006, 111.

⁸² იქვე, 113.

⁸³ ბუმისი პ. ი., კანონიკური სამართალი, თბ., 2010, 10.

⁸⁴ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბ., 2015, 79-80, (პ. 203, 204).

სამართალდართვევას, „დანაშაულს“, მართლმადიდებლობა, ბუნებრივია, არ რაცხვას ცოდვად. მეორე მხრივ, ირკვევა, რომ სისხლის სამართლის ნორმა ფორმალურად ყოველთვის ითვალისწინებს მორალის ნიშანს, რაც კარგად გამოჩნდა დანაშაულის საკანონმდებლო ცნების ანალიზითაც.

ზოგადად, დებულება, რომ დანაშაული ხელყოფს მორალს, სიახლეს არ წარმოადგენს ფილოსოფიაში, იურისპრუდენციასა და კრიმინოლოგიაშიც. მაგალითად ი. კანტისთვის დანაშაული ზნეობრივი კანონის დარღვევაა. იგივეს ამტკიცებს სიტუაციური ქმედების თეორია (*Situational Action Theory*).⁸⁵ რ. დურანტი, რომელიც იკვლევს დანაშაულთა კლასიფიკაციის პრობლემას, შენიშნავს, რომ დანაშაულის კონცეფცია დაკავშირებულია მორალთან.⁸⁶ კრიმინოლოგები კ. უისტრომსა და ა. ბოტომსი კი, შენიშნავენ, რომ მორალს ცენტრალური ადგილი უკავია კრიმინოლოგიურ თეორიებსა და კვლევებში, რომ ყველა კრიმინოლოგი დაინტერესებული უნდა იყოს მორალით⁸⁷ და ა.შ.

ამ პოზიციიდან თუ ამოვალთ, მაშინ გამოდის, რომ *malum in prohibitum*-ის დანაშაულებიც შეესაბამება ცოდვის კონცეფციას და ყველა დანაშაული სისხლის სამართალში უნდა ჩაითვალოს ცოდვის გამოვლინების ფორმად. მაგრამ, აღნიშნულ ფორმულირებას დასკვნის სახე მიეცემოდა, რომ არა ერთი გარემოება. კერძოდ, მართლმადიდებლური ქრისტიანული მორალი ყოველთვის არ არის პოზიტიური სამართლის მორალის იდენტური. როგორც ვიცით, ქრისტიანული მორალი, საღვთო კანონია, უცვლელია, მარადიულია და უცდომელია. პოზიტიურ სამართალში აღიარებული „კონვენციური მორალი“ კი, ეფუძნება საზოგადოების მნიშვნელოვანი უმრავლესობის წარმოდგენებს, რომელიც ბევრად განსაზღვრავს „ინდივიდუალური მორალის“ შინაარსს და ცვალებადია დროის შესაბამისად.⁸⁸ მაგალითად, *ვებრი*, *სიმელი*, *დიურკემი* და *მარსი* მორალს სოციალურ ფენომენად განიხილავდნენ,⁸⁹ ხოლო ჯ. უოლდის შეხედულებით სისხლის სამართალი ყოველთვის არ გამოხატავს საზოგადოების ღირებულებებს⁹⁰ და ა.შ.

აქედან გამომდინარე, სისხლის სამართლის დანაშაულის ცოდვის გამოვლინების ფორმად შეიძლება საუბარი ფორმალურად და პირობითად. დანაშაული უპირობოდ, რომ ჩაითვალოს ცოდვის გამოვლინების ფორმად, მაშინ სისხლის სამართლის ნორმა უნდა შეესაბამებოდეს ქრისტიანულ მორალს, სჯულს, მცნებას, პრინციპს, კონცეპტს და ა.შ.

მართალია, რ. ფრანკი ასკვნის, რომ „სისხლის სამართლის კანონით გათვალისწინებული ყოველი ქმედება აუცილებლობით ემთხვევა რელიგიისა და ზნეობის პრინციპებს”,⁹¹ მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ, რომ პოზიტიურ სამართალში ასევე არსებობს

⁸⁵ Wikström P., Sampson R., *The Explanation of Crime, Context, Mechanisms and Development*, UK, 2006, 94-95.

⁸⁶ Durrant R., *Evolutionary Theory and the Classification of Crime, Aggression and Violent Behavior, A Review Journal*, 2020, 7, <<https://www.journals.elsevier.com/aggression-and-violent-behavior>> [19.03. 2022].

⁸⁷ Wikström P.O., *Explaining Crime as Moral Action*, იბ. წიგნში: Hitlin S., Vaisey S. (eds.), *Handbook of the Sociology of Morality*, New York, 2010, 211.

⁸⁸ ხუბუა გ., *სამართლის თეორია*, თბ., 2015, 77 (პ. 168).

⁸⁹ Powell C., *Four Concepts of Morality*, ix. Hitlin S., Vaisey S. (eds.), *Handbook of the Sociology of Morality*, New York, 2010, 35.

⁹⁰ Treadwell J., *Criminology the Essentials*, 2nd ed., London, UK, 2013, 12.

⁹¹ Frank R., *Kommentar Über das Grobherzölich Hessische StGB, I Teil*, S. 550, ციტირებულია სტატიიდან: კუტალია ლ. გ., *ნორმის უცოდინარობა სისხლის სამართალში (ნორმის ცოდნის ვალდებულების ცნება)*, ჟურნ. „მართლმსაჯულების მაცნე“, #1-2, 1999, 35.

განსხვავებული რეალობებიც. ამდენად, მიზანშეწონილია გადაიდგას ნებიჯები, რათა სისხლის სამართლის კანონით გათვალისწინებული ყოველი ქმედება აუცილებლობით დაემთხვეს რელიგიისა ან/და ზნეობის პრინციპებს.

რაც შეეხება დანაშაულობას, შეიძლება ითქვას, რომ ცოდვა შეიცავს სოციალურ, სამართლებრივ, მასობრივ და ზოგადად, დანაშაულობის კრიმინოლოგიური ცნებისათვის დამახასიათებელ ყველა სხვა ასპექტს.

დანაშაულისა და დანაშაულობის ურთიერთკორელაციასა და ევოლუციაში კი, შეიძლება გამოვყოთ სულ მცირე შემდეგი 4 საკითხი: 1) კაცობრიობის ისტორიის კონკრეტულ ეტაპზე, სოციალურ-სამართლებრივი ნორმის ხელყოფით (ღმერთის გაფრთხილება), ადამიანის მიერ ჩადენილი იქნა ერთი კონკრეტული დანაშაული (პირველი ცოდვა); 2) აღნიშნულმა დანაშაულმა, ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, დროსა და სივრცეში, შეიძინა მასობრივი ხასიათი, დანაშაული გამრავლდა რაოდენობრივად და თვისებრივად; 3) აღნიშნულმა დანაშაულმა წარმოშვა მოვლენა - „დანაშაულობა“, რომელიც გადაიქცა ზოგადსაკაცობრიო პრობლემად; 4) კაცობრიობის გადასარჩენად, დანაშაულობის თავიდან ასაცილებლად ღმერთი იყენებს ნორმატიულ ინსტრუმენტს, - აწესებს სოციალურ, მორალურ და სამართლებრივ ნორმებს. იმის გათვალისწინებით, რომ ცოდვა არის ისტორიულად ცვალებადი, სოციალურ-სამართლებრივი და მასობრივი მოვლენა, რომელიც ხასიათდება რაოდენობრივი და თვისებრივი მაჩვენებლებით, შეგვიძლია გავაკეთოთ დასკვნა, რომ დანაშაულობა (და არა ცალკეული დანაშაული ყოველთვის) არის ცოდვის გამოვლინების ერთ-ერთი ფორმა.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ცოდვის მსგავსად, დანაშაულიც და დანაშაულობა არის ტრენსცედენტული აქტი და მოვლენაც, რადგან ერთი კონკრეტული დანაშაულებრივი ქმედებით ყოველთვის ირღვევა ერთიანი ნორმატიული წესრიგი.

ბიბლიოგრაფია:

1. ავანესოვი გ. ა. (რედ.), *ერიაშვილი ნ. დ.*, კრიმინოლოგია, მე-4 გამოც., თბ., 2007, 240-241.
2. ბუმისი კ. ი., კანონიკური სამართალი, თბ., 2010, 10.
3. გახოკიძე ჯ., გაბუნია მ., კრიმინოლოგია, თბ., 2013, 14.
4. დვალიძე ი., *თუმანიშვილი გ.*, გვენეტაძე ნ., კაზუსის ამოხსნის მეთოდოლოგია სისხლის სამართალში, თბ., 2015, 200.
5. დვალიძე ი., მოტივისა და მიზნის ზეგავლენა ქმედების კვალიფიკაციასა და სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობაზე, სადისერტაციო ნაშრომი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2008, 29.
6. *ერიაშვილი ნ. დ. (რედ.)*, სამოსამართლო ეთიკა, თბ., 2016, 54.
7. *ექრომაიშვილი ვ.*, ფილოსოფია, გადამუშავებული და შევსებული გამოც., თბ., 1998, 51, 258.
8. ვლახოსი ი. (მიტრ.), სულიერი მედიცინის მეცნიერებაში, *დუღაშვილი ე.*, ბუკია ლ. (მთარგმნელები), დეკ. ჭანტურია მ. (რედ.), თბ., 2017, 162.
9. იმედაძე ი., ფსიქოლოგიის ისტორია, თბ., 2008, 204.

10. კოპაძე გ., ცოდვის ცნება და ათი მცნება, თბ., 2006, 6.
11. კუტალია ლ., ბრალი სისხლის სამართალში, თბ., 2000, 802.
12. კუტალია ლ., ნორმის უცოდინანრობა სისხლის სამართალში (ნორმის ცოდნის ვალდებულების ცნება), ჟურნ. „მართლმსაჯულების მაცნე“, #1-2, თბ., 1999, 35.
13. ლოპჯანიძე გ., სახელმწიფოსა და სამართლის თეორია, ქუთაისი, 2000, 260.
14. ლოპუხინი ა., ბიბლიის განმარტებანი II, მეტრეველი თ. (მთარგმნელი), დეკ. ძინძიბაძე ზ. (რედ.), თბ., 2000, 237.
15. ლუკა (ვიონო-იასენეცკი) (მღვდელმთავარი), მეცნიერება და რელიგია, სული სამშვივნელი და სხეული, მინდიაშვილი ა. (მთარგმნელი რედ.), თბ., 2003, 50.
16. მეტრეველი ვ., ილია ჭავჭავაძე, დანაშაულისა და სასჯელის შესახებ, თბ., 1983, 10.
17. მიქელაშვილი მ., ბიბლია, ეკონომიკური კატეგორიები, თბ., 2013, 16.
18. ნადარეიშვილი გ., სასჯელის მიზნები და ამოცანები საეკლესიო სამართლის მიხედვით, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე, ეკონომიკისა და სამართლის სერია, № 3, თბ., 1983, 104-105.
19. ნაჭყებია გ., სისხლის სამართლის მეცნიერების საგანი, თბ., 1998, 101.
20. პანენბერგი ვ., ცოდვა და პირველცოდვა, რეხილაძე ვ. (მთარგმნელი), თბ., 2014, 72.
21. პომაზანსკი მ., (პროტოპრისვეტერი), დოგმატური ღვთისმეტყველა, მე-3 გამოც., თბ., 2012, 97.
22. სავანელი ბ., სამართლის თეორია, თბ., 1993, 61, 118.
23. რამიშვილი ვ., ადამიანი და ხვედრი (დროის მეტაფიზიკა), თბ., 2002, 229.
24. ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოც., თბ., 2013, 5, 56, 61, 83, 398.
25. უგრეხელიძე მ., ექსისტენციალიზმი და სამართალი, ქართული უნივერსიტეტის შრომები, ტ. 1, თბ., 2015, 211.
26. ღლონტი გ. (რედ.), კრიმინოლოგია, თბ., 2008, 41-54.
27. შენგელია რ. (რედ.), სახელმწიფოსა და სამართლის აქტუალური პრობლემები: საიუბილეო კრებული, მიმდენილი თსუ-ის იურიდიული ფაკულტეტის 80 წლისთავისადმი, თბ., 2003, 326, 404.
28. შენგელია რ. (რედ.), ქართული სამართლის საფუძვლები, თბ., 2000, 355, 357.
29. ჩანი ს., ადამიანი და ცოდვა, მე-2 გამოც., თბ., 2006, 104-106, 111, 138-139, 158-159, 163.
30. ჩხარტიშვილი ლ., ეშმაკი საბოლოოდ ჯერ არ დაუფლებია ჩვენს სამყაროს, მართლმადიდებლური ჟურნ. „კარიბჭე“, №2 (323), 2017, 47.
31. წულაია ზ., კრიმინოლოგია, თბ., 2005, 47-49.
32. ჭავჭავაძე ი., თხზულებათა სრული კრებული, ტომი IV, ერი და ისტორია, წერილები სახალხო განათლების საკითხებზე, ინგოროყვა პ. (რედ.), თბ., 1955, 224-225.
33. ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბ., 2004, 51 (პ. 134).
34. ხუბუა გ., სამართლის თეორია, თბ., 2015, 62 (პ. 172), 65 (პ. 160), 77 (პ. 168), 80 (პ. 205), 81 (პ. 209).
35. ჯულიყანიშვილი ა., კულტუროლოგია, თბ., 2001, 131.
36. Briggs S., Friedman J., Criminology, 2009, 23-24, 26.
37. Burnside J., God, Justice, and Society, Aspects of Law and Legality in the Bible, USA, 2010, 68.
38. Durkheim E., Division of Labour in Society, Halls W. D. (trans.), London, 1984, 49-50.

39. Durrant R., Evolutionary Theory and the Classification of Crime, Aggression and Violent Behavior, A Review Journal, 2020, 7, <<https://www.journals.elsevier.com/aggression-and-violent-behavior>> [19.03. 2022].
40. Dyzenhaus D., Poole Th., Hobbes and the Law, Cambridge, 2012, 100-101.
41. Fletcher G. P., Basic Concepts of Criminal Law, Oxford, 1998, 77-78.
42. Hitlin S., Vaisey S. (eds.), Handbook of the Sociology of Morality, New York, 2010, 35, 211.
43. Hobbes T., Leviathan, Gaskin J. C. A. (ed.), NY, 1998, 193.
44. Richad A., Mitchell W. J. (eds.), Encyclopedia of Criminology, New York, USA, 2005, 273-274.
45. Soetemen A. (ed.), Pluralism and Law: State, Nation, Community, Civil Society, Vol. 2, Proceedings of the 20th World Congress, Amsterdam, Netherlands, 2001, 10.
46. Treadwell J., Criminology the Essentials, second edition, SAGE Publications Ltd, London, UK, 2013, 10-15.
47. Watts R., Bessant J., Hil R., International Criminology a Critical Introduction, New York, USA, 2008, 14.
48. Wieland R., The Golden Chain, Is there a Broken Link? *Some Insights into the Humanity of Christ*, Delton, USA, 1999, 48.
49. Wikström P., Sampson R., The Explanation of Crime, Context, Mechanisms and Development, UK, 2006, 94-95.
50. Кудрявцева В. Н. (ред.), Эминов В. Е., Криминология, М., 1997, 19.
51. Иншакова С.М, Симоненко А. В., (ред.) Криминология (3-е издание), Изд. „Юнити“, М., 2010, 21.
52. Элвелл У. (ред.), Теологический Энциклопедический Словарь, М., 2003, 337.
53. <<http://holybible.ge/georgian>> [19.03. 2022].
54. <<http://triggs.djvu.org/djvu-editions.com/BIBLES/DRV/Download.pdf>> [19.03. 2022].
55. <<https://www.journals.elsevier.com/aggression-and-violent-behavior>> [19.03. 2022].
56. <<http://www.repository.law.indiana.edu/ilj/vol34/iss2/2>> [19.03. 2022].
57. <<http://www.4eange.com/anglais/LIV/KOR/PDF/ENG/WIE/The%20Golden%20Chain.pdf>> [19.03. 2022].
58. <<https://doi.org/10.1016/j.avb.2020.101449>> [19.03. 2022].
59. <www.orthodoxy.ge/tsmidatserili.htm> [19.03. 2022].
60. <www.orthodoxy.ge/tsmidatserili.htm> [19.03. 2022].
61. <<http://www.repository.law.indiana.edu/ilj/vol34/iss2/2>> [19.03. 2022].